

NEJSTARŠÍ HUDEBNÍ PAMÁTKY NA NAŠEM ÚZEMÍ

Česká kultura 10.-14. století je nejsilnější ve výtvarném umění; hudební památky jsou fragmentární a většina je církevního charakteru

a) oficiální církevní hudba

gregoriánský chorál u nás od 9. století; největší rozkvět ve 13. a 14. století za arcibiskupa Arnošta z Pardubic (k nejstarším památkám patří misál z 12. století); tropáře, sekvenciáře, misály, antifonáře – zápisy církevních zpěvů

b) lidová tvorba světská a duchovní

lidová píseň od nepaměti součástí lidových zábav; vstupovali do obřadu zvoláním Kyrie eleison = krleš (Hospodine, pomiluj ny)

Hospodine, pomiluj ny

- ♣ 11.století; litanie, funkce státní hymny; původně staroslověnská jednohlasá
- ♣ začleněna do korunovačního obřadu Karlem IV.
- ♣ prosba o zachování základních středověkých životních hodnot

Svatý Václave

- ♣ jednohlasá píseň z 12.století kult sv. Václava se stal oficiální státní ideologií

Další jednohlasé památky (ze 14. století)

- ♣ **Buoh všemohúci** – velikonoční píseň
- ♣ **Jezu Kriste, šedry kněže** – zpívala se na slavnost Božího těla

Církev, která přísně zakazovala zpěv lidu v kostele (od 4.století), musela v případě čtyř jmenovaných písní učinit ústupky (existovalo jich patrně ještě více).

Mastičkář

- ♣ nejstarší české veršované **drama**; 14. století;
- ♣ postava mastičkáře se objevuje již v některých starobylých latinských velikonočních slavnostech a hrách (11.–12. stol.) v rámci jednoduchého a zcela vážného výstupu mastičkáře prodávajícího třem Mariím masti pro pomazání Kristových ran

Husitské písně z 15. století

- ♣ také jednohlasé, jde o stagnování za celoevropským vývojem (jinde v Evropě už vícehlas)

Povstaň, povstaň, veliké město pražské (Pražané)

Ktož (j)sú boží bojovníci (Táborité)

c) umělá hudba světská a duchovní

za vlády posledních Přemyslovců se na panovnickém dvoře pěstoval minnesäng a za Lucemburků (Jan Lucemburský a Karel IV.) u nás ustupuje jednostranný německý vliv a pronikají k nám vlivy italské a francouzské hudby (G. De Machaut); obrazové dokumenty nástrojů na Karlštejně

Duchovní lyrika

Andělíku rozkochaný

Dřevo se listem odievá

Otep myrhy

Povinný poslech:

píseň Ktož (j)sú boží bojovníci

<https://www.youtube.com/watch?v=elskCac9wSI>

Texty

1

Ktož jsú boží bojovníci

*Ktož jsú boží bojovníci
a zákona jeho,
prostež od Boha pomoci
a úfajte v něho,
že konečně vždycky s ním svítěžíte.*

*Kristusť vám za škody stojí,
stokrát viac sľubuje,
pakli kto proň život složí,
věčný mieti bude;
blaze každému, ktož na pravdě sende.*

*Tenť pán veliť se nebáti
záhubcí tělesných,
veliť i život složiti
pro lásku svých bližních.*

*Protož střelci, kopiníci
řádu rytieřského,
sudličníci a cepníci
lidu rozličného,
pomnětež všichni na pána štědrého!*

*Nepřátel se nelekajte,
na množstvie nehľadte,
pána svého v srdci mějte,
proň a s ním bojujte
a před nepřáteli neutiekajte!*

*Dávno Čechové říkali
a příslovie měli,
že podlé dobrého pána
dobrá jiezda bývá.*

*Vy pakosti a drabanti,
na duše pomněte,
pro lakomstvie a lúpeže
životón netraťte
a na kořistech se nezastavujte!*

*Heslo všichni pamatujte,
kterěž vám vydáno,
svých hauptmanón pozorujte,
retuj druh druhého,
hlediž a drž se každý šiku svého!*

A s tiem vesele křikněte

*řkúc: Na ně, hr na ně!
Bran svú rukama chutnajte,
bóh pán náš, křikněte!*

Vysvětlivky

- úfajte = doufejte, spoléhejte
- na pravdě sende = zemře za pravdu
- záhubcí tělesných = těch, kteří hubí tělo
- kopiníci = bojovníci s kopím
- sudličníci a cepníci = bojovníci se sudlicí a cepem
- podlé = vedle, pod vedením
- jiezda = válečná výprava
- pakosti a drabanti = záškodníci, neozbrojený lid provázející vojsko
- životóv netraťte = zbytečně neutrácejte své životy
- svých hauptmanóv pozorujte = dbejte příkazů svých velitelů
- retuj = ochraňuj, vysvobozuj
- bran svú rukama chutnajte = svou zbraň rukama uchopte, pevně tiskněte

2

Svatý Václave

*Svatý Václave
vévodo České země
kněže náš
pros za ny Boha
svatého Ducha
Kyrieleison*

*Nebeské toť dvorstvo krásné
blaze tomu ktož tam pójde
život věčný
oheň jasný
svatého Ducha
Kyrieleison*

*Pomoci tvé žádámy
smiluj se nad námi
utěš smutné
odžeň vše zlé
Svatý Václave
Kyrieleison*